

MANAŽMENT TALENTOV SPOJENEJ ŠKOLY ŠAĽA

MÁRIA FINTOVÁ

ABSTRAKT

Veľkou výzvou pre učiteľa je objaviť medzi svojimi žiakmi nadaných a talentovaných žiakov, ktorí dostatočnou výchovou a vzdelávaním budú podávať v určitých oblastiach vyššie výkony ako ich rovesníci. V nasledujúcom článku by som stručne predstavila študijné a učebné odbory školy, kde momentálne pôsobím. Jednou z možností ako využiť potenciál nadaných žiakov je ich zapojenie do stredoškolskej odbornej činnosti, ktorá umožňuje porovnávanie intelektuálnych schopností žiakov v rôznych odboroch. Prinášam informácie o účasti žiakov v tejto forme súťaže za posledných päť rokov.

ÚVOD

Mám niekoľkoročnú skúsenosť s mimoškolskou prácou žiakov v oblasti stredoškolskej odbornej činnosti. Pre učiteľa je vždy výzvou nájsť medzi žiakmi tých, u ktorých sa objaví talent alebo nadanie či už v jazykovej oblasti, matematike, v prírodovednej alebo v oblasti spoločensko-vedného predmetu. U týchto žiakov je nevyhnutné uplatnenie individuálneho prístupu, ktorý je dôležitý najmä pre rozvíjanie individuálnych pozitívnych stránok nadaného jednotlivca. Nadaní jednotlivci myslia odlišne, komplexnejšie, zaoberajú sa detailmi, ktoré ostatným môžu uniknúť. Často vidia nezrovnalosti, ktoré iní nepostrehnú. Vyslovujú argumenty a otázky, ktoré môžu popierať učiteľom prezentované informácie. Je dôležité akceptovať tieto odlišnosti, ktoré sú odrazom ich samostatného myslenia. Títo žiaci ťažko znášajú rutinné, opakujúce sa činnosti a jednoduché úlohy. Potrebujú dostatok nových informácií a činností, v ktorých môžu uplatňovať svoje komplexné myslenie. Práve stredoškolská odborná činnosť je prostriedkom k tomu, aby sa u nadaných žiakov rozvíjalo tvorivé myslenie, samostatnosť, spolupráca, tvorivé riešenie problémov, prezentácia a objektívne sebahodnotenie. Chcela by som vám predstaviť školu, kde pôsobím, zameranie školského vzdelávacieho programu a realizáciu práce vyučujúcich s talentovanými žiakmi. Uvádžam prehľad zapojenia sa žiakov do súťaží SOČ a ZENIT za posledných päť rokov.

STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA PRÁCE S TALENTAMI V SPOJENEJ ŠKOLE

Dňa 01. 07. 2006 vznikla Spojená škola zlúčením odborných škôl Obchodná akadémia, Stredná priemyselná škola a Stredná odborná škola so sídlom Nivy 2, Šaľa.

Podľa školského vzdelávacieho programu pripravujeme absolventov študijného odboru obchodná akadémia so širokým všeobecným i odborným vzdelaním, nevyhnutným pre výkon obchodno-podnikateľských funkcií vo výrobných podnikoch, v tuzemskom i medzinárodnom obchode, peňažníctve, cestovnom ruchu a ďalších službách v štátnej i verejnej správe.

Školský vzdelávací program Technika a ekonomika zahŕňa, na organizačnej zložke Stredná priemyselná škola, prípravu v troch štvorročných študijných odboroch: 3917 6 technické a informatické služby, 2675 6 elektrotechnika, 2448 6 chemická informatika. Stratégia výučby školy vytvára priestor pre rozvoj nielen odborných, ale aj všeobecných a kľúčových kompetencií. Veľký dôraz sa kladie na rozvoj osobnosti žiaka, na formovanie osobnostných a profesionálnych vlastností, postojov a hodnotovej orientácie. Školský vzdelávací program Technika a ekonomika zahŕňa, na organizačnej zložke Stredná odborná škola, prípravu v dvoch učebných odboroch 2683 2 11 elektromechanik – silnoprúdová technika, 2464 2 00 strojní mechanik. Okrem toho žiakom sa ponúka nadstavbové štúdium v trvaní dvoch rokov v študijných odboroch Strojárstvo a Elektrotechnika. Cieľom strojárskych učebných a študijných odborov je vzdelávanie a výchova kvalifikovaných odborníkov pre všetky odvetvia národného hospodárstva, kde sa vyrábajú, opravujú a obsluhujú stroje a technické zariadenia. Široké profilovanie absolventov so zameraním na kľúčové kompetencie umožňuje pripraviť žiakov na komplexné riešenie výrobných problémov, ale aj na ich pohotovú adaptabilitu a prispôsobenie sa pre prácu v nových výrobných a nevýrobných odvetviach (v závislosti od trhu práce), pre uplatňovanie nových technológií a rozvoj podnikateľských činností vo výrobnej sfére. Strojárom sa ponúkajú široké možnosti uplatnenia.

Škola vytvára, v súlade so svojim profilom, aj podmienky pre rozvoj nadaných žiakov. Výchova a vzdelávanie mimoriadne nadaných žiakov je vo všeobecnosti veľmi efektívne a žiaduce, a to tak zo spoločenského, individuálneho ľudského hľadiska, ako aj z hľadiska ekonomického, návratnosti investovaného času a finančných prostriedkov. Pre mimoriadne nadaných žiakov máme pripravené tieto úpravy: žiaci sú integrovaní do bežných tried, s nadanými žiakmi škola pracuje formou zapojenia do krúžkovej činnosti (jazykové, technické, športové nadanie). Práca v krúžkoch je usmerňovaná a vedená pedagogickými pracovníkmi školy. V prípade talentovaných žiakov sa výučba môže organizovať formou individuálnych učebných plánov a programov, ktoré sa vypracujú podľa reálnej situácie. Vo výučbe týchto žiakov využívame nadštandardné vyučovacie metódy a postupy, sú zapájaní do problémového a projektového vyučovania, umožní sa im práca na vlastných projektoch, vo výnimočných prípadoch môže byť poskytnuté štúdium formou on-line. Pod vedením skúsených a kvalifikovaných učiteľov všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov sa žiakom ponúka mimoškolská činnosť v rôznych krúžkoch, žiaci sa pravidelne zapájajú do rôznych súťaží.

Stredoškolskej odbornej činnosti sa venujú žiaci v škole v čase vyučovacieho procesu, v rámci krúžkovej činnosti, aj mimo vyučovania vo svojom voľnom čase. Žiaci svoju prácu môžu riešiť samostatne alebo v kolektíve za pomoci školiteľa alebo konzultanta. Súčasťou SOČ je systematická príprava na súťaž formou prednášok, seminárov, praktických cvičení a tiež riadenej odbornej činnosti pod vedením skúsených pedagógov a ďalších odborníkov z praxe. Žiaci si zvolia témy svojich prác na základe konzultácie s vybranými vyučujúcimi, pričom sa zohľadňuje možnosť nadviazania kontaktu s odborníkom z praxe. Práce sú riešením teoretických a praktických úloh z rôznych oblastí. Svoje práce žiaci prezentujú formou súťažných prehliadok v rámci školského kola. Odborné hodnotiace komisie určujú poradie najlepších prác. V školskom kole je počet prác postupujúcich do krajského kola určený krajskou komisiou SOČ a väčšinou postupujú dve najlepšie súťažné práce

z každého odboru. Počas niekoľkých rokov prípravy žiakov sa potvrdila nevyhnutnosť spolupráce s odborníkmi z praxe. Žiaci, ktorí využívali túto možnosť a stretli sa s ochotou odborníkov, získali cenné informácie, ktoré využívali vo svojich prácach a boli oboznámení hlavne s praktickou časťou danej problematiky. Preto pri voľbe témy zdôrazňujeme nevyhnutnosť nadviazania kontaktu s konzultantom z praxe a na základe konzultácie s ním sa má žiak rozhodnúť pre určitú tému, aby mohol získať a využiť aj informácie aj z praxe, nielen z dostupnej literatúry.

Súťaž Zenit prispieva k vyhľadávaniu talentovaných a nadaných žiakov, podporuje ich ďalší odborný rast. Vede žiakov k samostatnej a tvorivej činnosti a vytvára konkurenčné prostredie pre vzájomné porovnanie svojich schopností, zručností a vedomostí formou súťaženia. Prispieva k účelnému využívaniu voľného času žiakov. Pod vedením skúsených pedagógov sa žiaci systematicky pripravujú na súťaž v rámci krúžkovej činnosti. Súťaž pozostáva z dvoch častí: z teoretickej a praktickej. V praktickej časti súťažiaci realizujú podľa schémy napríklad zapojenia elektronického obvodu (sírína s logickými členmi NAND).

ÚČASŤ ŽIAKOV SPOJENEJ ŠKOLY NA ŠKOLSKÝCH PREHLIADKACH SOČ A SÚŤAŽI ZENIT V ELEKTRONIKE

Zisťovali sme podiel žiakov k celkovému počtu žiakov školy, ktorí sa zapájali do stredoškolskej odbornej činnosti za obdobie päť rokov. Práce žiakov obchodnej akadémie sú väčšinou zaradené do súťažných odborov 15 Ekonomika a riadenie a 14 Učebné pomôcky, technológia vzdelávania.

Najnižší podiel účasti žiakov bol v školskom roku 2007/2008 - 4 %, ale v nasledujúcich rokoch sa nám podarilo aktivovať a zvýšiť záujem žiakov o túto projektovú formu rozširovania teoretických a praktických vedomostí a v školskom roku 2008/2009 sa zvýšil podiel na 15 %. Žiaci zistili, že praktické skúsenosti a nadviazanie vzťahov s podnikateľským prostredím a rôznymi inštitúciami verejnej správy im poskytnú cenné informácie do budúcnosti. Osobná prezentácia prác prispieva k rozvoju ústneho vyjadrovania sa a k prekonaniu trémy pred vystupovaním pred väčším počtom ľudí, ako aj k zvýšeniu sebavedomia žiakov. V školskom roku 2011/2012 sa Monika Horáková umiestnila na krajskej prehliadke na treťom mieste s prácou Finančná gramotnosť. Na strednej priemyselnej škole sú práce žiakov zastúpené v súťažných odboroch 11 – Informatika, 12 – Elektrotechnika a elektronika a telekomunikačná technika, 14 - Učebné pomôcky, technológia vzdelávania. Podiel zapojenia sa žiakov na SPŠ v jednotlivých rokoch sa pohybuje na úrovni 10 - 20 %. Pokles podielu účasti súvisí aj s poklesom počtu žiakov v jednotlivých rokoch.

Súťaže Zenit sa pravidelne zúčastňujú žiaci strednej priemyselnej školy a strednej odbornej školy. Ich účasť sa pohybuje medzi 3 – 8 %. V školskom roku 2011/2012 sa žiak Kristián Jobbágy umiestnil na prvom mieste v krajskom kole a na šiestom mieste v celoštátnom kole.

Na základe zistených údajov môžeme skonštatovať, že aj napriek klesajúcemu celkovému počtu žiakov v škole sa podarilo, vďaka úsiliu vyučujúcich, zachovať záujem žiakov o tvorivú činnosť a úspešne sa zapojiť aj do týchto foriem súťaže nadaných žiakov stredných odborných škôl.

ZÁVER

Spojená škola patrí medzi vzdelávacie inštitúcie, ktoré pripravujú žiakov na výkon povolání a odborných činností. Jej hlavným poslaním je príprava mladého človeka pre život v spoločnosti,

dosiahnutie primeraného uplatnenia na trhu práce a postupná realizácia osobných cieľov a zámerov. Úlohou učiteľa je použiť počas vyučovania také formy a metódy vyučovania, ktoré žiakov zaujmú a zvýšia ich záujem získavať ďalšie vedomosti a znalosti. Je zrejmé, že nie všetci žiaci budú mať rovnaký záujem o určitý predmet alebo nejakú činnosť. Preto sa žiakom ponúka široká škála krúžkovej činnosti, kde môžu rozvíjať svoje vedomosti a zručnosti. Práve táto mimoškolská aktivita žiakov umožňuje učiteľom ešte viac rozvíjať ich nadanie alebo talent. Na základe skúmaných údajov sme mohli pozorovať pokles žiakov zapojených do aktivít za sledované obdobie. Zároveň sa nám podarilo udržať aktivitu zapojenia sa žiakov do stredoškolskej odbornej činnosti, ale aj do ďalšej mimoškolskej činnosti približne na rovnakej kvantitatívnej úrovni. Väčšie nároky sú kladené na vyučujúcich, čo sa týka zvýšenia záujmu žiakov, diferenciacie úloh podľa záujmu a schopností žiakov, ponuky dostatku zaujímavých aktivít. Efektívna bude práca vyučujúceho s nadanými žiakmi, ak miesto vysvetľovania učiva nechá žiakov diskutovať a rozmyšľať, prejaví nadšenie pri vykonávaní určitej aktivity a bude partnerom pri riešení a bádaní.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Dočkal, V.: Psychológia nadania. Bratislava, SPN, 1987. ISBN 80-80577-10-2

Jurášková, J.: Základy pedagogiky intelektovo nadaných. In: Základy špeciálnej pedagogiky pre prácu so študentmi stredných a vysokých škôl. Bratislava: Univerzita Komenského vo vydavateľstve MABAG, 2007. ISBN 978-80-89113-30-9

Jurášková, J.: Základy pedagogiky nadaných. Pezinok: Formát, 2003. ISBN 80-89005-11-X

Školský vzdelávací program Spojenej školy, organizačná zložka Stredná priemyselná škola, Nivy 2, Šaľa, s. 5 – 6

Školský vzdelávací program Spojenej školy, organizačná zložka obchodná akadémia, Nivy 2, Šaľa, s. 5 - 6

Školský vzdelávací program Spojenej školy, organizačná zložka Stredná odborná škola, Nivy 2, Šaľa, s. 5-6

Sandanusová, A. - Púchovská, V.– Bugajová, E.: Ako písať, prezentovať a obhajovať prácu Stredoškolskej odbornej činnosti. Bratislava: Univerzita Konštantína Filozofa fakulta prírodných vied, Štátny inštitút odborného vzdelávania, 2013, <http://www.siov.sk/soc/9480s>

Slačka, S.: Organizačný poriadok súťaže ZENIT v elektronike, ZENIT v programovaní a ZENIT v strojárstve. Bratislava, 2010, <http://www.siov.sk/zenit/9452s>

ADRESA AUTORA

Ing. Mária Fintová
Spojená škola
Nivy 2
927 05 Šaľa
iram1@azet.sk